

EL TURISME, UN NOU PERILL PER AL PAÍS DE LES MUNTANYES

Tibet, la segona invasió

Trenta-cinc anys després de l'ocupació del Tibet per Xina una nova amenaça creix sobre el país dels alts cims. El turisme massiu amenaça d'acabar amb allò que queda del país del dalai-lama.

Jaume Bartrolí (Lhasa)

La Lhasa de l'any 1984 era, en bona part, la ciutat que les lectures i els somnis havien envoltat d'una aurèola mítica: el Potala, el palau del dalai-lama, envoltat d'estàtues de budes i sants. Els monestirs amb els seus monjos i pelegrins plens d'èxtasi religiós. El basar de la ciutat vella, on xafardejaven els nòmades *golok* vestits amb pells d'animals i els altius *kham-pes*, antics bandolers i resistents contra l'exèrcit xinès.

Però aquest estiu el Tibet ja és un

país diferent: milers d'estrangers n'han envaït els carrers. Els hotels són sempre plens, malgrat que n'han aparegut una quinzena (inclòs el Lhasa Hotel, integrat a hores d'ara en la cadena Holiday Inn). La ciutat s'ha omplert de petits restaurants i de tendes privades que deixen anar música disco —en xinès i anglès— per atraure clientela. La Coca-Cola pot comprar-se en les parades dels venedors ambulants. Camions municipals netegen els carrers als compassos del «Jingle Bells». I un cinema projecta, amb un grandíssim èxit, *Superman III*.

La ciutat, mentrestant, s'ha escampat, s'ha desbordat, per les rodalies. El turó del Potala, abans als afores, cap a l'oest, s'aixeca ara al bell mig d'edificis administratius i d'habitatges xinesos. S'ha enrunat el barri vell tibetà, enfront del gran temple de Lhasa i ara ocupa el seu lloc una plaça construïda de nova planta davant el santuari, rodejada de botigues amb tot de records per als turistes que, d'aquesta manera, hi poden arribar tranquil·lament amb els seus autobusos i fer fotos en perspectiva. La Lhasa del 1986, finalment, és una ciutat

A l'esquerra el palau Potala, a Lhasa. A la dreta, imatges del Tibet en ple 86.

plena de xinesos on cal mirar endins per retrobar el Tibet profund.

Un Tibet que encara sobreviu al Potala, on l'olor és a mantega de iac, en els pelegrins que segueixen ascendent als monestirs, en el somriure inalterat dels tibetans. ¿Per quant de temps, però? La inundació turística amenaça d'acabar amb allò que la força de la pitjor tempesta de la recent història del Tibet no va esborrar.

Un maison de vint anys

El Tibet tot just ix d'un maison de vint anys. L'època que va del 1959 al 1979 és una època en la qual mai no es sabrà què hi va passar exactament. Totes les versions divergeixen de l'oficial xinesa («pacífic alliberament del Tibet» seguit d'una «revolta impulsada per agents imperialistes estrangers»: 87.000 morts), però també de la de la resistència tibetana («un genocidi calculat», que causà «més d'un milió de morts»).

S'ha dit que només tretze dels deu

mil temples del país es salvaren de greus destruccions. S'accepta ara que, durant la Revolució Cultural, els Guàrdies Rojos xinesos només actuaren en la regió de Lhasa i que a la resta del país foren tibetants pro-xinesos els qui manaren els atacs. S'ha insistit que els morts no van ser només fruit de la violència, sinó també dels errors de la col·lectivització del camp, on es substituï l'ordi pel blat d'hivern xinès, totalment inadequat al clima del país, amb el resultat lògic de la fam.

Però inclús tot això —que s'acosta bastant a la versió avui oficial a Pequín— pot ser discutible. Allò que no pot discutir-se, en canvi, són les runes que adornen, tristament, tot el paisatge tibetà. Perquè poden veure's.

A Burang, prop de la frontera amb el Nepal, només queden dempeus les parets d'un impressionant monestir que dominava des d'un turó tota la ciutat. Queden restes de pintures murals i les poques escultures que han so-

breviscut tenen els ulls trets del lloc. Quan preguntes als tibetans, la resposta, amb algunes variacions, és coincident: vingueren els xinesos i bombardejaren el monestir, després mataren molts monjos i se'n portaren, lligats per les mans, els qui sobrevisqueren. Més cap a l'est, a Gyantsé, els murs del Palkor tanquen un recinte buit: tots els edificis, inclús la immensa estufa tibetana que el féu famós, han estat enderrocats. A Drepung, Sera i Ganden, en les rodalies de Lhasa, el mateix espectacle: unes runes que ningú no sembla preocupat per restaurar.

El Tibet avui

El tomb en la situació es produí el 1979 quan Pequín rellevà el cap local del Partit Comunista i començà a reconèixer que s'havien comès errors alhora que iniciava algunes reformes. Avui les comunes, que agrupaven el 97 per cent dels camperols, han estat

AUXILIA

Associació de voluntaris que treballa per a la promoció cultural i social del disminuït físic, **NECESSITA PERSONES** que, desinteressadament:

FACEN CLASSES,
PARTICIPEN EN ACTIVITATS D'OCI I TEMPS LLIURE,
DESENVOLUPEN TREBALLS DE DIVULGACIÓ

CONEIXEU-NOS
El vostre temps ens cal

AUXILIA

C/Serreria núm. 61 baix
Telèfons { 365 91 27
 { 372 50 82
46022 - VALÈNCIA

pràcticament desmantellades. Els camperols conreen individualment la terra i, naturalment, han tornat a plantar l'ordi. Segons fonts xineses, l'estat ha donat més de mil milions de pessetes per restaurar 229 monestirs. Hi ha llibertat religiosa, tot i que l'estat limita el nombre de monjos joves que ingressen als *gompes*. Pequín està fent inversions massives en obres públiques i infraestructura turística, i el 1984 va obrir el pas a les inversions dels tibetans en l'exili —molt millor preparats per als negocis que els de l'interior.

Al costat d'això, però, segons dades xineses, l'esperança de vida és de 40 anys (de 65 a la Xina), la taxa de mortalitat infantil és alta i l'índex d'analfabetisme arriba al 75 per cent i la renda per càpita, finalment, és la meitat de la xinesa.

En el pla estrictament polític, el règim comunista ha promès augmentar el poder de decisió de la Regió Autònoma del Tibet (autònoma de nom, i que només ocupa la meitat del territori històric dels tibetans). Però encara tots els dirigents no honorífics del partit són xinesos i Pequín segueix sense explicar com —35 anys després del «pacífic alliberament»— no han estat capaços de crear una elite dirigent autòctona.

En realitat, és difícil escapar a la idea d'ocupació en aquest país: la presència de camions militars xinesos plens de soldats és massiva, els helicòpters sobrevolen constantment les ciutats, hi ha campaments per tot arreu... Fonts occidentals calculen la presència entre 100.000 i 300.000 soldats xinesos al Tibet, on hi ha tres bases de míssils nuclears intercontinentals i nou aeroports militars —per un només de civil.

Xinesos i tibetans viuen d'esquena i, per tot el país aquests segons s'acosten als occidentals, demanant fotos del dalai-lama i mostrant amb gestos la seva oposició als primers. Els xinesos, per la seva banda, no dubten a fer gala d'un fort sentiment de superioritat, que els porta a considerar inferiors els tibetans, primitius.

¿Serà el Tibet un museu?

Els vint últims anys els tibetans els han resistit amb una enorme fe religiosa, de vegades fanàtica, i un fort sentiment nacional. Però avui la seva religió ha quedat reduïda a la superstició popular. L'altra religió, la de l'elevada espiritualitat dels lames, la de l'estudi, la meditació, ha desaparegut, enterrada sota les runes dels mo-

nestirs, de les universitats religioses i de les biblioteques.

I així s'ha produït un fort trencament visible, sobretot en comprovar com els pocs monjos joves que arriben als monestirs tenen com a gran preocupació no deixar-se fotografiar si prèviament no hi ha recompensa econòmica. En realitat, semblen més guardes de museu que religiosos, i pot pensar-se inclús si les obres de restauració de temples que està portant a terme el govern xinès no van adreçades a potenciar els recursos turístics del país.

Tres exemples. Un: durant les obres de restauració del temple de Sokhang les autoritats xineses s'han negat a restaurar alguns dels murals que contenen escenes sexuals considerades perjudicials per a la salut *moral* del poble.

Dos. Les autoritats estan estudiant la instal·lació de llums elèctrics al Potala, per reduir les llànties de mantega de iac (que consideren que fan mala olor) i també la possibilitat de construir lavabos moderns.

Tres: els *funerals celestials* que tenen lloc cada matinada als afores de Lhasa apleguen, a diari, entre cinquanta i cent turistes estrangers, sota la mirada complaent de les autoritats, que només intervenen si la família del mort intenta barallar-se amb els espectadors.

Amb l'obertura de la ruta Katmandú-Lhasa, el viatge al Tibet s'ha convertit per a molts en la prolongació natural del viatge de l'Índia. Per aquesta via, comencen a arribar ionquis i altres desterrats d'occident que ja han reeixit a introduir al país la droga dura. L'alcoholisme és ja un mal estès. Els tibetans, que viuen en un medi natural extremadament advers i amb l'equilibri cultural trencant-se, ¿podran resistir aquesta nova plaga?

Per al Tibet —un país que ha perdut l'élite dirigent, cultural i religiosa— el xoc provocat per l'allau turística pot ser desastrós. I els tibetans pagaran aquest desastre, sense treure gaires beneficis. La gran infraestructura turística és xinesa. Als hotels de luxe el personal és xinès. Cap dels trenta guies de la Corporació de Turisme no parla tibetà. Xinesos són bona part dels nous restaurants, els comerços i la venda ambulants...

Lhasa corre perill de convertir-se en un nou Katmandú. I aleshores és fàcil que el turisme pugui furtar als tibetans tot allò que no pogué la força. Com per exemple, el seu etern somriure. □